

Länsstyrelsen i Jönköpings län

Hur används Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevården?

- Hur används Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevården?

Meddelande	nr 2009:20
Referens	Sofia Tylén, Rättsavdelningen, Sociala funktionen, Juni 2009
Kontaktperson	Sofia Tylén, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Direkttelefon 036-395019, e-post sofia.tylen@lansstyrelsen.se
Webbplats	www.lansstyrelsen.se/jonkoping
ISSN	1101-9425
ISRN	LSTY-F-M—09/20--SE
Upplaga	80 ex.
Tryckt på Länsstyrelsen	2009
Miljö och återvinning	Rapporten är tryckt på miljömärkt papper och omslaget består av PET-plast, kartong, bomullsväv och miljömärkt lim. Vid återvinning tas omslaget bort och sorteras som brännbart avfall, rapportsidorna sorteras som papper.

© Länsstyrelsen i Jönköpings län 2009

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	4
Genomförande	4
Kommunernas redovisning	5
Övergripande slutsatser	8

Bakgrund

Socialstyrelsen gav för första gången 2007 ut nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevården. Det var första gången Socialstyrelsen gav ut riktlinjer som riktade sig till både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Syftet med de nationella riktlinjerna och de specifika rekommendationerna är att utveckla och förbättra missbruks- och beroendevården samt att verksamheten och tillsynen över verksamheten kan bedrivas med stöd av kunskap om vilka metoder och tekniker som är mest effektiva.

Regeringen har gett länsstyrelserna och Socialstyrelsen i uppdrag att öka tillsynsinsatserna och utveckla tillsynen av missbruks- och beroendevården under 2008 till 2010. Som en del i det uppdraget ingår att verka för att kommunerna planerar för de resurser som de behöver för att åstadkomma en kunskapsbaserad vård i enlighet med Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård.

Kunskap till praktik

”Kunskap till praktik” är ett utvecklingsarbete inom Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) där målet är att utveckla och förbättra den svenska missbruks- och beroendevården. Utgångspunkten är Socialstyrelsens nationella riktlinjer om vilka behandlings- och rehabiliteringsinsatser som har störst medicinsk, social och ekonomisk effekt. Under 2008 har SKL träffat överenskommelse med kommunförbund/regionförbund och landsting/regioner i 13 län i landet. Sedan ska varje län träffa överenskommelse med ett antal kommuner och lokal hälso- och sjukvård. I Jönköpings län har Landstinget och Kommuner i Samverkan Jönköpings Län träffat överenskommelse med följande kommuner; Eksjö, Jönköping, Nässjö, Sävsjö och Värnamo. I överenskommelsen har SKL, de regionala parterna och de kommunala parterna förbundit sig med olika åtaganden för att uppnå målet om att alla som är i behov av missbruks- och beroendevård ska få så högkvalitativ och effektiv behandling som möjligt. Erfarenheter och kunskap från dessa fem utvalda kommuner ska genom seminarier spridas till övriga delar i Jönköpings län. De utvalda kommunerna kommer även att knyta till sig sk tvillingkommuner från övriga länet för att på så sätt ytterligare sprida erfarenheter och kunskaper. Vid 2010 års utgång ska samtliga län ha påbörjat uppbyggnaden av ett kvalificerat stöd för kommuner och landsting när det gäller utvecklingen av missbruks- och beroendevården.

Genomförande

Länsstyrelsen skickade i januari ut två identiska enkäter till samtliga kommuner i länet där svar önskades från såväl politisk nivå som från tjänstemansnivå. (Bilaga 1) Frågorna gällde om det finns kunskaper om Socialstyrelsens nationella riktlinjer och dess innehåll, om det finns beslut om implementering av riktlinjerna samt hur man i så fall genomför beslutet och om det finns tillsatta resurser. Slutligen finns en fråga som rörde framtida planering. En påminnelse om att inkomma med redovisning skickades ut i april. 76 procent av kommunerna har besvarat enkäterna på båda nivåerna.

Kommunernas redovisning

Aneby kommun

De nationella riktlinjerna och dess innehåll är kända på tjänstemannanivå. Utskottet saknar dock kunskap i dagsläget men kommer under våren 2009 att informeras vid nämndsammanträde. Därefter kommer även plan för implementering av riktlinjerna att antas.

Under 2009 kommer utskottet att anta det alkohol- och drogpolitiska programmet samt fatta beslut om att permanenta öppenvården vilken har byggts upp utifrån riktlinjernas rekommendationer. Tjänstemännen uppger att de haft genomgång av riktlinjerna för alla som arbetar med missbruksärenden. Missbrukarvården har avtal med landstinget avseende personer med samsjuklighet och all personal har genomgått utbildningar i ASI (Addiction Severity Index) och Motiverande samtal. Det finns inte särskilt tillsatta resurser för implementeringen av riktlinjerna. Nämnden uppger dock att man skapat en tjänst för utveckling inom vård och omsorg.

Eksjö kommun

Utskottet har svarat att de inte känner till de nationella riktlinjerna eller dess innehåll. För tjänstemännen däremot är riktlinjerna och dess innehåll kända.

Eksjö kommun tillhör en av de fem kommuner i länet som slutit avtal med SKL om projektet ”Kunskap till praktik” där man förbinder sig att bedriva missbruksarbetet i enlighet med riktlinjerna. Implementering sker genom utbildningar och nätverksarbete, ASI och deltagande i olika samverkansgrupper. Utskottet uppger att de inte vet om det finns tillsatta resurser och tjänstemännen uppger att det sedan tidigare finns tillsatta resurser och att en del av implementeringsarbetet är att kartlägga ekonomiska resurser och behov.

Gislaveds kommun

Svar har inkommit från tjänstemännen. De känner till de nationella riktlinjerna och dess innehåll.

Det finns inget generellt beslut om implementering men däremot har beslut fattats om t.ex. obligatorisk användning av bedömningsinstrument, utbildningsinsatser och behandlingsmetoder som överensstämmer med riktlinjerna och dess rekommendationer. Tjänstemännen har föreslagit att socialnämnden ska ha som övergripande mål de närmaste två åren att implementera riktlinjerna. Genomförande sker genom deltagande i implementeringsarbetet på länsnivå samt genom dialog med samverkanspartners. I stort sett finns tillsatta resurser. Framtida planering är att tjänstemännen ser behov av resurssamordning med kringliggande kommuner, primärvård och psykiatri. Samarbetsstrukturer för detta är under uppbyggnad.

Gnosjö kommun

Såväl nämnden som tjänstemännen svarar att de känner till de nationella riktlinjerna. Bara tjänstemännen har kännedom om innehållet.

Det finns inget beslut om implementering av riktlinjerna. På nämndnivå hänvisar man till att det utgör arbetsmetoder som verksamheten beslutar och genomför. På tjänstemanna-

nivå svarar man att i Gnosjö kommun är det en person som arbetar med missbruksfrågor. Denne för tillsammans med chefen för individ- och familjeomsorgen en dialog om innehållet i riktlinjerna. Det finns inte tillsatta resurser för implementering av riktlinjerna. Framtida planering är att göra riktlinjerna kända för nämnden samt ambition att utveckla verksamheten i enlighet med riktlinjerna.

Habo kommun

Såväl nämnden som tjänstemännen svarar att de känner till de nationella riktlinjerna och dess innehåll. Nämnden har blivit informerad på sammanträde.

Nämnden uppger att det inte finns beslut om implementering men att man arbetar enligt riktlinjerna såtillvida att arbete sker via ASI och samverkan på nämndnivå med landstinget. Tjänstemännen uppger att det finns beslut om implementering samt att det ska ske gemensamt i länet. Kommunen kommer att ta del av det gemensamma projektet på länsnivå. Nämnden får information vid nämndsammanträden. Det finns inte tillsatta resurser för implementeringen av riktlinjerna.

Jönköpings kommun

Såväl nämnden som tjänstemännen svarar att de känner till de nationella riktlinjerna och dess innehåll.

Nämnden har svarat att det finns beslut om implementering. Kommunen arbetar med att implementera riktlinjerna på olika nivåer. Samarbete sker även på olika nivåer med landstinget. Jönköping är en av de fem kommuner i länet som slutit avtal med SKL om projektet ”Kunskap till praktik” där man förbinder sig att bedriva missbruksarbetet i enlighet med riktlinjerna. Tjänstemännen svarar att det inte finns något politiskt beslut om implementering och att detta inte har känts nödvändigt då tjänstemännen känner acceptans från politikererna att arbeta utifrån riktlinjerna. Kommunen var från början remissinstans till Socialstyrelsen vid utformandet av riktlinjerna.

I arbetet med att implementera riktlinjerna så har tjänstemännen arbetat på flera nivåer. All personal har fått möjlighet till utbildning av riktlinjerna. Missbrukarvården har ett strategiråd där man gått igenom riktlinjerna och för varje kapitel nedtecknat vad riktlinjerna kan innebära för förändringar på den lokala nivån

Avseende tillsatta resurser har nämnden svarat att det finns sådana och tjänstemännen svarar att man har resurser att bedriva missbruksvården i enlighet med riktlinjerna. Tjänstemännen poängterar att riktlinjerna till stor del handlar om samverkan. Framtida planering är att på lokal nivå se till att arbeta vidare med det strategirådet kommit fram till. På länsnivå avvaktar man utbildningar utifrån ”Kunskap till praktik” På nationell nivå har man en representant i arbetsgruppen. Nämndens planering är att följa upp och utvärdera arbetet.

Mullsjö kommun

Såväl nämnden som tjänstemännen svarar att de känner till de nationella riktlinjerna och dess innehåll.

I kommunen finns inget beslut om implementering men beslut ska fattas i utskottet i april 2009. Kommunen avser att utarbeta ett lokalt handlingsprogram och initiera samverkan med landstinget. Kommunen planerar att samverka med de kommuner som har avtal med SKL i projektet ”Kunskap till praktik” genom att vara en så kallad tvillingkommun. Det finns inte tillsatta resurser för implementeringen av riktlinjerna.

Nässjö kommun

Såväl nämnden som tjänstemännen känner till de nationella riktlinjerna och dess innehåll.

Det finns politiskt beslut om implementering dels genom ansökan att vara delaktig i SKL:s projekt ”Kunskap till praktik”, dels genom budgetbeslut om 3-årig kompetensutvecklingsplan utifrån riktlinjerna. Nämnden uppger att genomförandet kommer att avspeglas i nämndens mål och uppföljningsarbetet. Tjänstemännen svarar att genomförandearbetet kommer att märkas vid möten, utbildningar och rutinbeskrivningar. Nässjö är en av de fem kommuner som slutit avtal med SKL om projektet ”Kunskap till praktik” där man förbinder sig att bedriva missbruksarbetet i enlighet med riktlinjerna.

Nämnden svarar att det inte finns tillsatta resurser för implementeringen utan att det tas av redan befintliga resurser. Tjänstemännen har svarat både ja och nej på frågan om tillsatta resurser finns, utan vidare kommentarer

Nämnden uppger att framtida planering är att diskutera ledningsorganisationens struktur och möjligheter att i verksamheten bredda inriktning. Tjänstemännen uppger att man planerar att i vuxensektionens ledningsorganisation och verksamhetsinnehåll tydliggöra i vilket avseende nämnden uppfyller och inte uppfyller riktlinjernas intentioner.

Sävsjö kommun

Kommunen har inte inkommit med svar på enkäten.

Tranås kommun

Såväl nämnden som tjänstemännen svarar att de känner till de nationella riktlinjerna och dess innehåll.

Det finns beslut om implementering och beslutet innebär att varje person som arbetar med missbruksfrågor ska läsa riktlinjerna och återge synpunkter. I övrigt avvaktar kommunen arbetsgrupp på länsnivå där man även förväntar sig utbildningsinsatser. Det finns inte tillsatta resurser för implementeringen av riktlinjerna.

Vaggeryds kommun

Svar har inkommit från tjänstemännen. De känner till de nationella riktlinjerna och dess innehåll.

Det finns inte beslut om implementering på nämndnivå men handläggarna tillämpar riktlinjerna ändå. Genomförande sker genom utbildningsdagar och att personalen har läst boken. Inga särskilda resurser för implementering av riktlinjerna finns tillsatta. Framtida planering är att göra en planering av hur riktlinjerna ska implementeras i handläggning av ärenden samt beslut om insats. Planering ska även göras hur nämnden ska involveras.

Vetlanda kommun

Såväl nämnden som tjänstemännen svarar att de känner till de nationella riktlinjerna och dess innehåll.

Nämnden och tjänstemännen svarar i överensstämmelse att det saknas beslut om implementering. Nämnden uppger att implementeringen av riktlinjerna sker utan formellt beslut men att det inte finns något motstånd att arbeta enligt riktlinjerna. Tjänstemännen beskriver att vuxensektionen från 2008 har haft ett projekt avseende tungt missbruk där en tjänst som behandlingsansvarig har tillsatts. Som en del i dennes arbetsuppgifter har varit att följa att vuxensektionens arbete överensstämmer med de nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevården. Genomförandet av riktlinjerna sker genom utbildningssatsningar och att diskussioner finns med i det dagliga arbetet. Nämnden svarar att genomförandet märks såsom utgångspunkten för vuxensektionens inriktning i bemötande och behandlingsarbete.

Tjänstemännen har svarat att tillsatta resurser finns för implementering genom omfördelning av resurser. Nämnden har svarat både ja och nej på frågan om tillsatta resurser utan kommenterar.

Avseende framtida planering så anger nämnden att det svåra ekonomiska läget gör att all kommunal verksamhet granskas. Att hitta samarbetspartners för att tillförsäkra klienter rätt vård är viktigt. Nämnden anser att nya möjligheter till samarbete och verksamhetsutveckling kräver projektmedel eftersom resurserna på kommunal nivå inte räcker till extrainsatser.

Värnamo kommun

Såväl nämnden som tjänstemännen svarar att de känner till de nationella riktlinjerna och dess innehåll.

Beslut finns om implementering genom att Värnamo är en av de fem kommuner i länet som slutit avtal med SKL om projektet ”Kunskap till praktik” där man förbinder sig att bedriva missbruksarbetet i enlighet med riktlinjerna. Tidsplan för arbetet kommer att fastställas i arbetsgruppen på länsnivå. Tillsatta resurser finns.

Övergripande slutsatser

Av de inkomna svaren från kommunerna tecknas en bild av att Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevården och dess innehåll är kända på tjänstemannanivå. Även på den politiska nivån finns god kännedom om dessa riktlinjer, med några undantag.

Alla kommuner har på något sätt börjat implementera de nationella riktlinjerna oavsett om det finns ett politiskt beslut eller ej. I länet är det fem kommuner, Eksjö, Jönköping, Näs-sjö, Sävsjö och Värnamo som träffat en överenskommelse på länsnivå med SKL:s utvecklingsarbete ”Kunskap till praktik”. Flera kommuner uppger att de avvaktar på utbildningsinsatser på länsnivå genom detta utvecklingsarbete. Även övriga kommuner som inte träffat sådan överenskommelse hoppas flera få del av spridningseffekterna.

Sju av de tolv kommuner som svarat på enkäten har uppgett att det inte finns tillsatta resurser för implementeringen av de nationella riktlinjerna. Länsstyrelsen har svårt att tolka om de kommuner som svarat att tillsatta resurser finns om det är särskilt tillsatta resurser för implementering eller om det är resurser inom tidigare given ram.

Länsstyrelsen konstaterar att Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård är kända i kommunerna i länet samt att implementeringsarbetet av riktlinjerna har påbörjats. Jönköpings län var med och tecknade överenskommelse med SKL redan under 2008 om utvecklingsarbetet ”Kunskap till praktik” där målet är att med utgångspunkt i riktlinjerna om vilka behandlingsmetoder som har störst effekt, såväl medicinskt, socialt och ekonomiskt kunna ge brukare bästa möjliga vård. Det finns därför goda förutsättningar för att missbruks- och beroendevården som kommer att bedrivas i länet genomförs av de metoder och förhållningssätt som har hög evidensgrad i enlighet med riktlinjerna.

Kartläggningssmall - Planering för resurser för kunskapsbaserad vård

Hur planerar kommunerna för de resurser som de behöver för att åstadkomma en kunskapsbaserad vård i enlighet med Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård?

Kunskapsfrågor

1) Känner nämnden/avdelningen/enheten/mottagningen/verksamheten till att det finns riktlinjer?

- Ja
- Nej

2) Känner nämnden/avdelningen/enheten/mottagningen/verksamheten till innehållet i riktlinjerna?

- Ja
- Nej

Formell status

3) Finns beslut om implementering?

- Ja
- Nej

4) Om Ja - hur ser det ut?

5) Om Nej - varför inte?

Genomförande

6) Hur implementeras riktlinjerna i nämnden/verksamheten, på avdelningen/enheten/mottagningen?

7) Finns tillsatta resurser?

- Ja
- Nej

8) Framtida planering (beredskap)?

Besvarad av:.....

Titel/befattning:.....

Kommun:.....

Skickas senast **2009-05-09** till:
Länsstyrelsen i Jönköpings län
Sociala funktionen
Sofia Tylén
551 86 Jönköping

Länsstyrelsen i Jönköpings län

Länsstyrelsen i Jönköpings län

551 86 Jönköping

Telefon: 036-39 50 00

Fax: 036-12 15 58

Webbplats: www.lansstyrelsen.se/jonkoping

E-post: jonkoping@lansstyrelsen.se